

Střední
Zdravotnická
Škola
Pardubice

Romská kultura

Autor: Mgr. Václav Štěpař

Vytvořeno: prosinec 2012

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ANOTACE

- **Kód DUMu:** VY_6_INOVACE_3.ZSV.10
- **Číslo projektu:** CZ.1.07/1.5.00/34.0851
- **Vytvořeno:** prosinec 2012
- **Ročník:** 3. ročník – střední zdravotnická škola (RVP-ZA)

Vzdělávací oblast	Společenskovědní vzdělávání
Vzdělávací obor	Základy společenských věd
Tematický okruh	Kulturní antropologie

- Studenti se seznámí s Romů a jejich základními kulturními zvyklostmi. Součástí je ověřovací část.

Romská kultura

Historie Romů

- Historii není stoprocentně zmapována, Romové svoje dějiny písemně nezachycovali, tradovaly se ústně.
- Pocházejí ze severozápadní Indie –lingvistickými výzkumy prokázána podobnost romštiny s jazykem indických Domů.
- Romové odcházeli z Indie v několika migračních vlnách během 3. a 10. století.
- Do Evropy se dostali v 9. století – Španělsko.
- V českých zemích se první nesporná zmínka o Romech datuje k roku 1417.

Historie Romů

- Když bylo v r. 1856 zrušeno nevolnictví, migrovali Romové z Rumunska přes Uhry až na naše území, kde získali přívlastek **olašští (valašští, romsky vlachike Roma)**.
- Středověkou Evropou putovali ve skupinách pod vedením vůdce – vajda (z vojvoda) nebo král.
- V první polovině 15. stol. přecházejí některé takovéto skupiny z Uher na Moravu, dále do Čech a do Německa, Francie a Španělska. Ve Francii byli proto označováni jako **Bohémiens, protože přišli z Čech, tedy Bohemie. Tento termín** zobecněl jako označení člověka žijícího svobodně, mnohdy v zahálce a nepodřizujícího se obecným konvencím, a později byl spojován spíše s umělci.

Historie Romů

- Většinou ve všech evropských zemích, kam Romové přicházeli, byli vnímáni jako potenciálně nebezpeční vetřelci a zpravidla byli vypovídáni a pronásledováni, také proto, že si obživu získávali často krádežemi.
- V srpnu 1940 byly otevřeny na našem území dva kárné tábory v obcích Lety u Písku a v Hodoníně u Kunštátu.
- Romové byli v roce 1942 transportováni do tábora v Osvětimi-Birkenau označovaného jako rodinný tábor Cikánů.
- Cyklón B byl poprvé vyzkoušen v únoru 1940 na skupině 250 romských dětí, které česká policie zadržela v Brně a test prokázal jeho vhodnost k danému účelu.
- Z Protektorátu deportováno cca 5000 Romů, vrátilo se asi 500.

Slovo cikán a Rom

Cikán

- ✓ jedná se o *tzv. apelativum* - obecné jméno.
- ✓ podobně jako Eskymák = pojídač syrového masa, nebo Indián pro původní obyvatelstvo Ameriky.
- ✓ Romové jej akceptovali pouze částečně.
- ✓ dnes chápáno spíše pejorativně.

Rom

- ✓ Jedná se o *tzv. ethnonymum* – pojmenování pro etnikum.
- ✓ Slovo starého původu, základ ve slově *dom*, které označovalo příslušníky indických kast s podobným sociálním statutem.
- ✓ V některých zemích se používá pro jednotlivé skupiny Romů zvláštní označení: *Manuša* – Španělsko, *Kale* – Velká Británie.

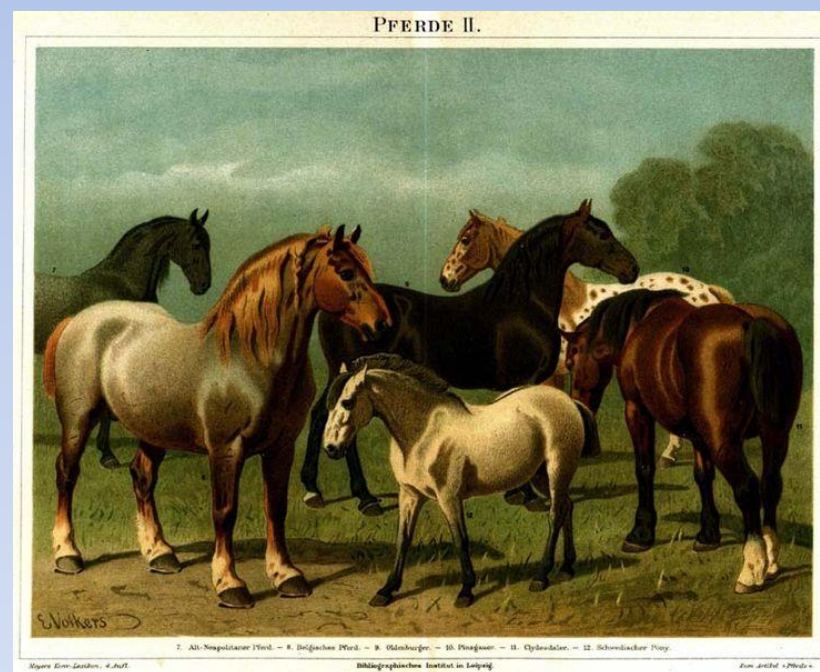
Způsob obživy, řemesla

- Dvě nežádanější a nejrozšířenější řemesla byla: **kovářství a provozování hudby.**
- Ke specifickým řemeslným dovednostem Romů patří též **výroba hudebních nástrojů.**
- Mezi jejich nejdávnější výrobky patří **brumle** – hudební nástroj.

Způsob obživy, řemesla

- Dalším tradičním zaměstnáním bylo **koňské handlířství**.
- Modernější obdobou koňského handlířství je obchodování s ojetými auty.
- S koňským handlířstvím bylo spojeno **překupnictví starších věcí, které byly vyměňovány za jídlo nebo jiné předměty, dnes obchod s levným textilním zbožím.**

Tradice Romů

- **Silný vztah k vlastní komunitě, silná hierarchie a morálka.**
- **Dodržování tradic bylo pečlivě kontrolováno** celou velkorodinou jak u dětí tak u dospělých.
- **Romové nemají vlastní svátky, přebírají svátky majority.**
- **Všechny potraviny se stávaly nečistými** pokud byly znovu **přihřívány, upadly na zem nebo do nich spadl vlas.**
- *Nečistá část ženského oděvu, jímž je spodní část sukně, nikdy nesměla přijít do styku s potravou.*

Tradice Romů

Narození dítěte

- děti jsou z hlediska romské rodiny považovány za štěstí a bohatství.
- první koupel dítěte, při níž se do vaničky vkládaly mince, aby bylo šťastné a bohaté.
- Do jednoho roku se dítěti nesmějí stříhat vlasy a nehty (ty matka okusuje).

Tradice Romů

Výběr partnera a svatba

- dříve o partnerovi rozhodovali rodiče.
- ženich byl vybírán od první dívčiny menstruace – ta dostala facku od první ženy, která to zjistila – červená tvář.
- svatby velmi honosné a dlouhé.
- vajda sváže snoubencům ruce šátkem a do dlaní nalije kořalku – vzájemné vypití.
- úspěšné manželství měřeno počtem dětí.
- Nevěra či neplodnost důvodem k rozpadu manželství.
- Nevěrná žena byla trestána bitím, ostříháním a vyhnáním z komunity.

Tradice Romů

Pohřeb

- S pohřbem spojeno mnoho tradic a rituálů.
- Víra v tzv. *mule* – duch mrtvého.
- Při pohřbu se pozůstalí dotýkají nebožtíka, pokud by tak neudělali, jeho duch by je pronásledoval.
- Všechny věci po nebožtíkovi se spálí, nikdo je nesmí užívat.
- V případě smrti se sundají či zakryjí všechna zrcadla v domě.

Postavení členů rodiny

- soužití několika, nejméně tří generací.
- postavení určuje pohlaví a věk jedince.
- rodina je patriarchální – muž výše než žena.
- postavení ženy sílí s počtem dětí.
- sourozenci se respektují podle stáří, nejstarší má některé rodičovské kompetence.
- Pokud zemře žena, muž se většinou ožení znovu a často si bere svobodnou nebo již ovdovělou sestru své zemřelé ženy.

Postavení členů rodiny

Nejstarší syn, bratr

výchova sourozenců, promlouvá do výběru partnera u sestry, schvaluje ovdovělé matce sňatek.

Nejstarší dcera, sestra

Pomocnice matky, přebíraly výchovu od doby, kdy matka přestala kojit.

Snacha

Nejnižší úcta, musí respektovat tchýni i sestry manžela, pomocnice, podřadné práce.

Staří lidé

velká úcta, čest postarat se o staré rodiče.

Osobnosti z řad Romů

- Věra Bílá – zpěvačka.
- David Dudáš - první pravoslavný kněz romského původu.
- Ondřej Giňa ml. - pracovník České televize.
- Antonín Gondolán - hudebník, skladatel a zpěvák.
- Iveta Kováčová - hlasatelka České televize, zpěvačka.
- Elena Lacková – spisovatelka.
- Margita Lakatošová - sociální kurátorka.
- Vlado Oláh – básník.
- Radoslav Banga – rapper, Gipsy.cz .

Odlišnost romské mentality

- **Romové se ve hostitelských zemích odlišují jazykem, kulturou a hodnotami -> důvod napětí mezi nimi a většinovým obyvatelstvem.**
- **Některé romské zvyky a chování lze vysvětlit jejich indickým původem.**

Příklady

- díky klimatu není potřeba pevná obuv, hřejivý oděv.
- do domu se chodí jen přespat, není potřeba jej nijak velebit. Když dům zchátrá, postaví se jiný.
- Potraviny se kvůli horku neskladují, proto Romové dnes zbylé jídlo vyhazují.
- V Indii jsou lidé zvyklí setrvat postavení, které odpovídá kastě, do které se narodili. Proto dnes mnohým chybí motivace něco dokázat, někam se posunout.

Ověření

1. Odkud pocházejí Romové?
2. Odkud a kdy k nám přišli ollašští Romové?
3. Kdo byli tzv. Bohemiens?
4. Kde byly na území Protektorátu kárné tábory?
5. Které tradiční romská řemesla znáte?
6. Co je to tzv. brumle?
7. Kdo je to vajda?
8. Jaké tradice se váží k nově narozenému dítěti?
9. Kdo má v romské rodině nejpodřadnější pozici?
10. Jaký je vztah Romů ke starým členům rodiny?
11. Co je to tzv. mule?
12. Vyjmenujte 4 romské osobnosti.

Odkazy a zdroje

Obrázky

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Muzeum romske kultury brno.jpg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Muzeum_romske_kultury_brno.jpg) – slide 4.

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Romany musicians.jpg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Romany_musicians.jpg) – slide 5.

[http://fc04.deviantart.net/fs70/i/2010/217/6/4/Auschwitz III by OliverKubov.jpg](http://fc04.deviantart.net/fs70/i/2010/217/6/4/Auschwitz_III_by_OliverKubov.jpg) – slide 6.

http://farm3.staticflickr.com/2115/2425582434_352c7f0363_z.jpg?zz=1 – slide 6.

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Jew%27s harp.jpg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Jew%27s_harp.jpg) – slide 7.

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Pra%C5%B5sk%C3%BD jarmark 365.jpg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Pra%C5%B5sk%C3%BD_jarmark_365.jpg) – slide 7.

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Meyers b12_s0947b.jpg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Meyers_b12_s0947b.jpg) – slide 8.

[http://i.images.cdn.fotopedia.com/flickr-3611417803-hd/People_around_the_World/Europe/Romania/Romani_people/Colonie romi Rascrucci - Bulibasa.jpg](http://i.images.cdn.fotopedia.com/flickr-3611417803-hd/People_around_the_World/Europe/Romania/Romani_people/Colonie_romi_Rascrucci_-_Bulibasa.jpg) - slide 9.

<http://www.flickr.com/photos/lemone/2398760113/> slide 10.

Teorie

PhDr. Lud'ka Hrabáková - <http://kfl.fp.tul.cz/cs/dle-vyuujicich/category/rmve>

<http://romove.radio.cz/cz/clanek/18008> - slide 13.

DĚKUJI ZA POZORNOST.